Gələn ilin dövlət büdcəsi və davamlı inkişafın hədəfləri

İlin xərclər toplusu 41 milyard manat olacaq

Prezident İlham Əliyev Milli Məclisin dekabrın 9-da qəbul etdiyi "2026-cı il dövlət büdcəsi haqqında" qanunu 29 dekabr 2025-ci il tarixində imzalayaraq təsdiqləyib. Bu qanun 2026-cı il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir. Yeni dövlət büdcəsi gələn il üçün ölkənin əsas maliyyə göstəricilərini müəyyən edir və əvvəlki illə müqayisədə, artan gəlir və xərc həcmlərini özündə ehtiva edir.

(ardı 17-ci səhifədə)

Gələn ilin dövlət büdcəsi və davamlı inkişafın hədəfləri

(əvvəli 1-ci səhifədə)

2026-cı ilin dövlət büdcəsi gəlirlərinin 38 milyard 609 milyon manat səviyyəsində olacağı proqnozlaşdırılır. Bu göstərici 2025-ci il üçün təsdiq edilmiş büdcə proqnozu ilə müqayisədə təxminən 0,7 faiz artım deməkdir və dövlət maliyyəsinin nisbətən sabit dinamikada formalaşdığını göstərir. Büdcə gəlirlərinin strukturu isə hökumətin fiskal siyasətdə hansı mənbələrə daha çox söykəndiyini aydın şəkildə ortaya qoyur.

Gəlirlərin əsas hissəsi yerli vergi daxilolmaları hesabına təmin olunacaq. Dövlət Vergi Xidməti xətti ilə büdcəyə 16,91 milyard manat vəsait daxil olacaq ki, bu da ümumi gəlirlərin 43,8 faizini təşkil edir. Bu göstərici qeyri-neft sektorunun fiskal yükdə rolunun artmaqda davam etdiyini nümayiş etdirir.

Eyni zamanda, Dövlət Neft Fondundan büdcəyə transferlər də mühüm yer tutur. 2026-cı ildə bu mənbədən 12,835 milyard manat vəsaitin yönəldilməsi nəzərdə tutulur ki, bu da büdcə gəlirlərinin 33,2 faizinə bərabərdir. Bu göstərici neft gəlirlərinin hələ də dövlət maliyyəsində əhəmiyyətli rol oynadığını göstərsə də, əvvəlki illərlə müqayisədə transferlərin payının tədricən azaldılması tendensiyası da müşahidə olunur. Gömrük rüsumları və yığımlar üzrə daxilolmaların həcmi 6,862 milyard manat proqnozlaşdırılır. Bu məbləğ büdcə gəlirlərinin 17,8 faizini təşkil edir və xarici ticarət dövriyyəsinin fiskal gəlirlərdəki payını əks etdirir.

Bununla yanaşı, büdcə təşkilatlarının ödənişli xidmətlərindən əldə olunan gəlirlər 1,021 milyard manat səviyyəsində gözlənilir. Bu mənbə ümumi gəlirlərin 2,6 faizini formalaşdırmaqla dövlət sektorunda xidmət əsaslı gəlirlərin də əhəmiyyətini ön plana çıxarır. Digər daxilolmalar isə 981 milyon manat həcmində proqnozlaşdırılır ki, bu da büdcə gəlirlərinin 2,6 faizinə bərabərdir.

2026-cı ildə dövlət büdcəsi xərclərinin 41 milyard 703,6 milyon manat olacağı nəzərdə tutulur ki, bu da 2025-ci ilin müvafiq proqnoz göstəricisindən təxminən 0,7 faiz yüksəkdir. Xərclərin gəlirləri üstələməsi nəticəsində 2026-cı il dövlət büdcəsində təxminən 3 milyard 94,6 milyon manat məbləğində kəsir (defisit) yaranacaq. Bu, əvvəlki ilin büdcə kəsiri ilə müqayisədə nominal ifadədə təxminən 1,4 faiz daha çoxdur.

2026-cı il dövlət büdcəsi hazırlanarkən xam neftin bir barelinin qiyməti 65 ABŞ dolları səviyyəsində götürülüb. Maliyyə Nazirliyinin məlumatına görə, bu, 2025-ci ilin büdcəsində nəzərdə tutulmuş neft qiymətindən 5 dollar aşağıdır. Neftin büdcədə baza qiymətinin 65 dollar olaraq müəyyən edilməsi hökumətin dünya bazarındakı mümkün dalğalanmalara qarşı ehtiyatlı mövqe tutduğunu göstərir.

Beləliklə, 2026-cı il dövlət büdcəsi əvvəlki illə müqayisədə bir qədər daha böyük həcmə malikdir və qeyri-neft gəlirlərinin payının artması, neft transfertlərinin isə azalması ilə seçilir. Büdcə xərclərində sosial və cari sahələrə ayrılan vəsaitlərin nisbi artımı, hökumətin vətəndaş rifahını və dayanıqlı inkişafı prioritet tutduğunu göstərir. Eyni zamanda, kəsirin məqbul səviyyədə saxlanılması və neftin qiymətinin konservativ proqnozlaşdırılması dövlət maliyyəsinin dayanıqlığını təmin etməyə yönəlib.

Nurlan ABDALOV
XQ

Ekspert rəyi

Eyyub KƏRİMLİ,
İqtisadi və Sosial Araşdırmalara Yardım İctimai Birliyinin sədri

Bu gün iqtisadi fəaliyyətin dəstəklənməsi üçün 7 milyard vəsaitin ayrılması hökumətin fiskal siyasətində, belə demək mümkündürsə, passiv xərc yanaşmasından aktiv iqtisadi stimullaşdırmaya keçidi nümayiş etdirir. Bu vəsait istiqaməti sırf cari istehlaka deyil, eyni zamanda, əsaslı kapital qoyuluşlarına, infrastrukturun inkişafına, istehsalın və real sektorun genişlənməsinə yönəldiləcəkdir.

İlk növbədə, bu, iqtisadi aktivliyin artırılmasına xidmət edəcək. Xüsusilə qeyri-neft sektorunda nəqliyyat bağlantılarının və logistika infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi, sənaye parkları və aqroparkların fəaliyyətinin daha da genişləndirilməsi, eləcə də sosial-iqtisadi əhəmiyyət daşıyan enerji və kommunal şəbəkələrin inkişafı və regional inkişaf layihələrinin stimullaşdırılması bu xərc maddəsinin əsas istiqamətlərini təşkil edəcəkdir.

Digər mühüm məqam multiplikativ effektlə bağlıdır. Multiplikativ effekt dedikdə, büdcədən xərclənən hər 1 manat vəsaitin iqtisadiyyatda neçə manatlıq əlavə dəyər yaratması nəzərdə tutulur. Bu baxımdan, iqtisadiyyata yönəldilən hər 1 manatın 1 manat 30 qəpikdən 1 manat 60 qəpiyədək əlavə dəyər formalaşdırması gözlənilir. Bu isə bir tərəfdən özəl sektor üçün yeni investisiya imkanları yaradır, digər tərəfdən, məşğulluğun genişlənməsinə və vergi bazasının böyüməsinə səbəb olur.

Eyni zamanda, bu proses özəl sektor üçün müsbət siqnal xarakteri daşıyır. Dövlət bu həcmdə investisiya xərcləri həyata keçirdikdə faktiki olaraq, investisiya risklərinin müəyyən hissəsini öz üzərinə götürür. Nəticə etibarilə bu, özəl sektorun fəaliyyətinin daha da dinamikləşməsinə və genişlənməsinə şərait yaradır. Xüsusilə tikinti, logistika, emal sənayesi və xidmət sahələrində yeni imkanların formalaşması müşahidə olunur. Şübhəsiz ki, vəsaitlərin effektiv layihələrə yönəldilməsi fiskal dayanıqlılığın qorunmasına da xidmət edəcəkdir.

Vergi bazasının genişlənməsi büdcə gəlirlərinin artmasına zəmin yaradacaq, bu isə sosial xərclərin uzunmüddətli dayanıqlılığının təmin etməyə imkan verəcək. Digər tərəfdən, belə bir yanaşma perspektivdə neftdən asılılığın nisbi şəkildə azalmasına da töhfə verəcəkdir.

Nəticə etibarilə, 2026-cı il büdcəsində iqtisadi fəaliyyətə ayrılan 7 milyard vəsait təkcə xərclər maddəsi deyil. Bu, eyni zamanda, iqtisadi aktivliyin əsas hərəkətverici qüvvəsi, struktur islahatlarının maliyyə dayağı və uzunmüddətli inkişaf strategiyasının praktik icra mexanizmi kimi qiymətləndirilə bilər.

Ekspert rəyi

Vüqar BAYRAMOV,
Milli Məclisin deputatı

2026-cı ilin dövlət büdcəsi müstəqillik dövrünün ən böyük büdcəsi olacaq. Belə ki, 2026-cı ildə dövlət büdcəsindən 41 milyard manatdan artıq vəsaitin xərclənməsi nəzərdə tutulur. Bu isə eyni zamanda büdcə vəsaitlərinin prioritet istiqamətlər üzrə daha geniş həcmdə bölüşdürülməsinə imkan yaradacaq.

Növbəti ildə dövlət büdcəsindən sosial istiqamətlərə 17,1 milyard manat vəsaitin ayrılması planlaşdırılır. Bu məbləğ ümumi büdcə xərclərinin 41 faizini təşkil edir. Yəni 2026-cı ildə büdcədən xərclənən hər 100 manatın 41 manatı sosial sahələrə yönəldiləcək. Eyni zamanda, 2026-cı ildə iqtisadi fəaliyyətin dəstəklənməsi və işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpası da əsas prioritet istiqamətlər sırasında yer alır. Xüsusilə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bərpa-quruculuq işlərinə 3,5 milyard manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulur.

Bu isə o deməkdir ki, növbəti ilin xərcləri də nəzərə alındıqda, işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpasına ümumilikdə artıq 26 milyard manatdan çox vəsaitin ayrılması reallaşacaq. İqtisadi sahələrə ayrılan vəsaitin ümumi həcmi isə 7,6 milyard manat təşkil edir.

Bununla yanaşı, müdafiə və milli təhlükəsizliyin gücləndirilməsi istiqamətində ayrılan vəsait həcmində də artım müşahidə olunur. Müdafiə və təhlükəsizlik xərclərinin artırılması, təbii ki, yeni geosiyasi reallıqlar fonunda Azərbaycanın müdafiə qabiliyyətinin daha da möhkəmləndirilməsinə imkan verəcək.

Ümumilikdə, 2026-cı ilin dövlət büdcəsi növbəti ilin iqtisadi prioritetlərinə uyğun formalaşdırılmış, balanslaşdırılmış və məqsədyönlü bir sənəd kimi qiymətləndirilə bilər. Bu büdcə, eyni zamanda, 2026-cı ildə iqtisadiyyatda təxminən 3 faiz real artımın əldə olunmasına şərait yaradacaq.

Xalq qəzeti .- 2025.- 31 dekabr (№ 275).- S.1;17.